

UNIVERSITETSMUSEET

UNIVERSITETSHAGENE

PLANTER I HAGEN

1 Fægrirogn – *Sorbus meinhii* 'Faegriana'
Muséhagens signaturtre. Et vakker rogne tre som kun vokser noen få steder på Vestlandet. Den har uvanlig store rognebær som er nyttige til mye. Sorten er oppkalt etter tidligere botanikkprofessor Knut Fægri og treet har stått her siden ca. 1910.

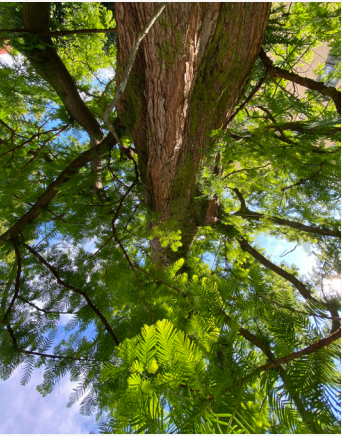
2 Ginkgo – *Ginkgo biloba*
Verdens mest kjente templetre, kommer fra kina og har blitt dyrket i tusenvis av år. Det er kjent for sine vakre todelte blader og er den eneste arten i sin gruppe av frøplanter som verken er bartre eller blomsterplanter. Treet vårt ble plantet rundt 1930 og sies å være det største i Norge. Ginkgo er et «levende fossil», kjent fra mer enn 250 millioner år gamle fossiler.

3 Lometørkleire – *Davidia involucrata*
Lometørkleiret (også kalt du-eldste (ved gjerdet ut mot Olaf Ryes vei) ble plantet i 1930.

4 Urtidstre – *Metasequoia glyptostroboides*
Urtidstree er et «levende fossil» som ble beskrevet i 1941 fra mer enn 150 millioner år gamle fossiler. Det vakte oppsikt da det ble oppdaget levende i Kina noen år senere. Det er et raskt voksende bartre med lysgrønne myke barnåler og det trives i fuktige omgivelser. Vi har to i Muséhagen, de er fra 1950 og 1963.

5 Skjermergran – *Sciadopitys verticillata*
Oppe på kastanje-hagen står en gruppe graner tett sammen. Det er skjermergraner som ble plantet der i 1927. Denne merkelige arten vokser vilt i Japan. Den er eldgammel (mer enn 200 millioner år gammel) og hadde stor utbredelse da de store dinosaurerne levde. Det som ser ut som barnåler i en krans, er merkelig nok flate grønne greener. Skjermergran har også uvanlige, roseformede kongler.

6 Kamelia – *Camellia japonica*
Da Naturhistorisk museum ble oppusset, ble våre populære kameliaer flyttet. Kameliaer er nært beslektet med tebusken og kan brukes til te, men dyrkes for sine vakre blomster og det finnes mange kultivarer. Hvert år i april blomstrer 'Brigadoon' med store rosa halvdoble blomster. Vi har nylig fått tilskudd av kameliaer og har nå både høst-, vinter- og vårblomstring i samme område.

7 Gullkarise – *Tropeaeolum polphyllum*
Vanlig blomkarise dyrkes av mange fra Sør-Amerika inneholder mange andre fargerike klatreplanter, både gul, blå og røde. Flere er stauder og noen kan dyrkes hos oss. De lignende røtter. Siden 1930 har gullkarise, fra fjellområdene i Chile og Argentina, blomstret hver juni i Steinbedet.

8 Skjelligran – *Araucaria araucana*
Skjelligran (også kalt apeskrekke) er en gran fra Andesfjellene i Sør-Amerika, som nå er truet i sitt naturlige miljø. Den foretrekker et kjølig og regnfullt klima og har funnet seg godt til rette i Bergen. Det er den eneste arten i slekten som er hardfør her, men den er i slekt med stuegran som er vanlig som potteplante. Nålene er flate, brede og har en skarp spiss. Navnet apeskrekke var opprinnelig en spøk.

9 Tulipantre – *Liriodendron tulipifera*
Tulipantre er et stort og vakker løvtre fra det sørlige USA, i slekt med magnolia. Det har veldig spesielle blad som ser ut til å være kuttet av i spissen. Blomstene er gulgrønne og oransje, litt formet som tulipaner, men de er vanskelige å se fordi de er høyt oppe i treet. Treet vårt er ikke så gammelt (plantet i 1960), men under gunstige forhold kan tulipantre bli over 50 m høye og flere hundre år gamle.

GENERELL INFORMASJON

Muséhagen er en av de tre botaniske hagene i Universitetshagene, de levende plantesamlingene til Universitetsmuseet i Bergen. De to andre er Bergen botaniske hage og Arboretet, begge lokalisert på Milde.

Muséhagen er åpen

1. juni til 31. august: kl. 06.30–20.00

1. september til 31. mai: kl. 06.30–18.00

Plantehuset er for tiden stengt for publikum.

Det er gratis å besøke Muséhagen. Arrangementer og omvisninger er i all hovedsak gratis for publikum. Om du setter pris på Muséhagen og ønsker å støtte vårt arbeid og utvikling av nye publikumstilbud, kan du vippse et bidrag til 29626 (Botanisk hage).

Kontakt

E-post: universitetshagene@uib.no

Web: uib.no/hagene

Facebook: Musehagen

Facebook: Arboretet og Botanisk hage, Milde

MUSÉHAGEN ER EN BOTANISK HAGE

En botanisk hage er en samling levende planter. Plantene er dokumentert og blir brukt til forskning, undervisning og bevaring. Hagen brukes også til formidling og til å vise plantenenes skjønnhet og nytte.

Hagens historie

Muséhagen ble åpnet i 1898, laget etter en plan utformet av Jørgen Brunchorst, Bergens Museums første botaniker. Museumsbygningen åpnet for publikum med storslåtte utstillinger i 1867 og da Brunchorst tiltrådte i 1886 ønsket han å skape en hage som var en forlengelse av de botaniske utstillingene inne i museet.

Hagen skulle vise en samling av norske arter og ha en generell utstilling av plantenenes familier representert ved typiske former ordnet i systematiske grupper. Hagen ble utformet i engelsk landskapsstil med bed i organiske former, avgrenset av buede hageganger.

Muséhagen er Universitetet i Bergen sin gamle botaniske hage. Den ble i 2013 et fredet anlegg og er på 14 mål. Hagen blir fortsatt brukt til forskning, formidling, undervisning og rekreasjon. I 1996 åpnet Universitetet sin nye botaniske hage på Milde.

MUSÉHAGENS OMRÅDER

A Gamlehagen

Gamlehagen er ikke endret vesentlig siden Musé-hagen ble anlagt på 1890-tallet og har fortsatt sine avrundete former. Her begynner **systemet** med en samling bartrær, bl.a. skjellgran [8], urtidstre [4], japanseder, leylandsypress og to store eldgamle barlindtrær. I skråningen mot Kulturhistorisk museum fortsetter systemet med store bambus og eksempler på enfrøbladete blomsterplanter.

B Kastanjehaugen

Høyden og plenen mot Kulturhistorisk museum er beplantet med store trær fra valnøtt-, lønne-, bjørk- og bøkefamiliene som alle systematisk tilhører den store Rosid-gruppen. På toppen, ved siden av bautasteinen, står **skjermgran**lunden vår [5] og midt på plenen et ensomt urtidstre [4]. I tillegg er her en mindre samling roser.

C Nyttevekster

Nytteveksthagen er innrammet av en hekk av alperips og et spaljer med moderne eplesorter. Ulike avdelinger har gamle og nye **krydderurter** (rosmarin, løpstikke, sortkarve m.m.); **nyttelseplanter** (humle, malurt, tobakk etc); **matplanter** med flere kornsorter, bokhvete, løk, kålsorter, potet m.m.; **fiberplanter** som gir plantefibrer, og **fargeplanter** som gir grønn, gul, rød eller blå farge til tekstiler.

D Steinbedet

De særdeles gunstige forholdene her gjør at planter som er litt **varmekjære** trives. I framkant vokser tidlige vårvekster og litt senere den flerårige blomkarsen, gullkarse [7], fra Chile. Høyere i bedet er mange uvanlige og følsomme busker plantet, bl.a. *Olearia x haastii* en naturlig hybrid fra New Zealand, flere rododendron, tysbast og en samling med 14 ulike kameliasorter [6].

E Victoriahuset

Verdens største vannlilje **Victoria** er fra Sør-Amerika og har sitt eget hus! Bladene som har oppbrettet kant kan bli opptil 3 m i diameter og blomsten 40 cm. *Victoria-huset* har tropisk fuktig klima året rundt og her dyrkes også en litt mindre slektning fra Asia, *Euryale*, revnøkkerose, med fiolette små blomster og flate blad, og en del andre tropiske vannplanter.

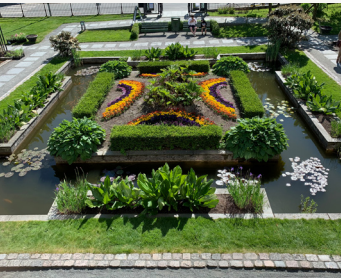
F Alpebedet

I høyfjellsområder er plantene ofte lave og krypende og slike viser vi i Alpebedet på og mellom steinene. Flere er **dvergbusker** (vier, rododendron, *Ruscus*) men de fleste er lave stauder som sildrer, murer og *Haberlea*. Her dyrkes også mange vårblomstrende løker og knoller på begge sider av stien. Gå forsiktig – en del planter er ørsmå!

G Vannhagen

Den mer formelle rektangulære Vannhagen er hagens hovedområde for **prydplanter**. Rundt de tre karene vises hageformer (kultivarer) av mange rododendron og andre lyngplanter, og stauder som al-unrot, anemone, bladliljer, inkalilje og spirer. På øya i midterste karet står en stor *Gunnera* med sine enorme blader.

H Plantehuset

Plantehuset består av et 10 m høyt palmehus i midten med lavere fløyer på siden; en **tropisk** fuktig og en sval. Her er et rikt innhold av bl.a. palmer, orkideer, bananer, papyrus og kakaotre i den tropiske delen og flere orkideer, sitrustrær, trebregner, kaktuser og andre sukkulenter i den svale delen.

I Systemet

Da hagen stod ferdig i 1898 var plantene, framfor alt trærne og busker, plassert i samlinger med innbyrdes **slektskap**. Det var bartrær mot nord (i Gamlehagen) og andre grupper i en bue gjennom hagen. De som ble regnet som mest avanserte av blomsterplanter, de med sambladet krone, ble plantet mot Muséplassen. **Systemet** – eller Muséhagens systematiske arboret – er markert med mørkegrønt på kartet.

TEGNFORKLARING

- Trær/planter
- Installasjon/kunst
- Områder i hagen
- Museum
- Toalett
- Christie Café
- Hund/sykkel er ikke tillatt i Muséhagen

INSTALLASJON / KUNST

- Leda og svanen**
Skulpturen «Leda og svanen» er laget av Per Ung og ble gitt til Universitetet i Bergen i 1994 av den kulturinteresserte filosofi-professoren Arild Haaland.
- Armauer Hansen**
Gerhard Armauer Hansen (1841–1912), leprabakteriens oppdager, var sentral i ledelsen av Bergens Museum i mange år. Hans byste ble reist i hagen så tidlig som i 1901 og etter hans død ble også urnen satt ned ved bysten.

- Bauta**
Bautasteinen ble reist foran sørfløyen på Naturhistorisk museum i 1897 og senere flyttet til haugen foran Kulturhistorisk museum da anlegget rundt bygget ble utformet (1926–1928). Steinen er fra Dale i Fjaler kommune og skal der ha stått på en gravhaug siden jernalderen.
- Fuglebadet**
Fuglebadet i Vannhagen består av to gamle kvernsteiner i granatglimmerskifer fra den arkeologiske samlingen til museet. På toppen er det plassert en nyere bolle av granitt.

- The Observer**
Gatekunstneren Skurk har laget «The Observer», et kunstverk som finnes to steder i hagen. To messingsbelagte trestubber viser gjenspeilinger av årringene til trærne som en gang var. Går du tett på, kan du i det naturlige mønstret finne pek til begivenheter fra hagens historie, felt inn mellom årringene da treet stod med røttene i jorden.